

В. О. Шаповалова, д-р фарм. наук, проф., зав. каф. фармацевтичного права ІПКСФ,

В. О. Петренко, канд. фарм. наук, асистент каф. фармацевтичного права ІПКСФ,

А. Г. Мовсіян, В. В. Шаповалов, д-р фарм. наук

Інститут підвищення кваліфікації спеціалістів фармації (м. Харків),
Первинна міжгалузева спілка ветеранів Афганістану та учасників
бойових дій на території інших держав (в-і) при Слідчому управлінні
ГУМВС України в Харківській області

СУДОВА ФАРМАЦІЯ: ЗАХИСТ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ І СВОБОД, ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я ЖІНОК І ДІТЕЙ

В статті на засадах судової фармації вивчено основні нормативно-правові документи щодо захисту конституційних прав і свобод жінок і дітей. За результатами судово-фармацевтичного моніторингу зафіксовано зростання кількості злочинів, вчинених неповнолітніми або за їх участю. Відповідно до Конвенції «Про охорону материнства» наведено визначення термінів «жінка» і «дитина», види промислових підприємств і непромислових робіт для жінок.

Ключові слова: судова фармація, Конституція України, права, свободи, життя, здоров'я, жінки, діти

Охорона материнства і дитинства є пріоритетним напрямком у роботі Міністерства охорони здоров'я України. Охорона материнства і дитинства — це комплекс соціально-економічних, медично-фармацевтичних, санітарно-гігієнічних, правових та інших здійснюваних державою заходів, спрямованих на забезпечення належних життєвих умов для матерів і дітей, тобто підвищення якості їхнього життя [6]. Відповідно до статті 52 Конституції України діти рівні у своїх правах незалежно від походження, а також від того, народжені вони у шлюбі чи поза ним. Будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються за законом. Утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, покладається на державу. Держава заохочує і підтримує благодійницьку діяльність щодо дітей [4, 10]. Отже, питання захисту конституційних прав і свобод, життя і здоров'я, жінок і дітей сьогодні є вкрай актуальними.

Мета роботи полягала у вивченні нормативно-правової бази щодо захисту конституційних прав і свобод, життя і здоров'я жінок і дітей на засадах судової фармації.

Результати дослідження свідчать про те, що неналежні умови життя і праці, низький рівень освіти, культури і правосвідомості, поширеність соціально значимих захворювань (наркоманії, токсикоманії, алкоголізму тощо) серед жінок призводять до неможливості виховання ними своїх дітей та надання їм належного материнського піклування. Діти, позбавлені материнської уваги, шукають шляхи самореалізації та самоствердження і потрапляють у сферу злочинної діяльності [7, 11].

Дані судово-фармацевтичного моніторингу злочинів, вчинених окремими категоріями громадян, а також злочинності у громадських місцях за 3 місяці 2011 р. у порівнянні з аналогічним періодом 2010 р. свідчать про те, що неповнолітніми або за їх участю на території України скоєно 4333 злочини (динаміка

збільшення +2,52 %). Зокрема, неповнолітніми скоєно 217 (динаміка збільшення +0,05 %) злочинів по лінії служби БНОН, найбільша кількість яких зафіксована в м. Києві (33), Луганській (23), Київській (17), Львівській (15) і Харківській (10) областях. Проте, найбільша прихована статистика спостерігається в Донецькій (8 проти 17), Дніпропетровській (9 проти 8) і Одеській (6 проти 4) областях, а найменша — в Волинській (1 проти 6), Полтавській (2 проти 5) і Чернівецькій (1 проти 3) областях. Крім того, за досліджуваний період зафіксовано 707 (динаміка збільшення +0,48 %) злочинів щодо втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність. Найбільша питома вага цих злочинів спостерігається в Луганській (80), Дніпропетровській (49), Одеській (47), Донецькій (45), Миколаївській (39), Харківській (36) областях, тобто в промислових регіонах України, де щільність населення більша. Найменша питома вага злочинів щодо втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність зафіксована в м. Севастополі (1), м. Києві (8), Черкаській (10), Чернівецькій (10), Волинській (14), Івано-Франківській (15), Тернопільській (15) областях, тобто в сільській місцевості України, де щільність населення менша [1, 5].

Слід відзначити, що основні положення щодо забезпечення повноцінного життя і здоров'я, всебічного виховання і розвитку дитини та захисту її прав передбачені Законом України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 р. № 2402-III. За цим Законом держава гарантує дитині права: на охорону здоров'я; на ім'я та громадянство; на достатній життєвий рівень; на вільне висловлення думки та отримання інформації; на захист від усіх форм насильства (ст. 6); на проживання у сім'ї разом з батьками або в сім'ї одного з них та на піклування батьків; на спілкування з батьками, які проживають окремо чи в різних державах; на майно та житло; на освіту [2].

Ще у 1999 р. Верховна Рада України прийняла Постанову «Про Декларацію про загальні засади державної політики України стосовно сім'ї та жінок» № 475-XIV. Відповідно до цієї Декларації держава захищає материнство та дитинство і визнає пріоритетність інтересів матері і дитини в суспільстві; забезпечує жінці можливість поєднувати професійні та сімейні обов'язки; забезпечує і розвиває соціальні гарантії, включаючи надання оплачуваних відпусток та інших пільг вагітним жінкам і матерям. Головними напрямками державної політики України щодо сім'ї та жінок є: включення жінок в усі процеси розвитку сучасного суспільства; залучення їх до розробки і прийняття соціальних, економічних,

політичних і правових рішень на всіх рівнях державної влади та місцевого самоврядування; кардинальне підвищення результативності здійснюваних заходів щодо охорони материнства і дитинства; забезпечення здорового генотипу України; створення сприятливих умов для повноцінного розвитку та виховання дітей у сім'ї [8, 9].

Крім того, основні положення стосовно охорони материнства, а також визначення термінів «жінка» і «дитина» (рис. 1) викладені у Конвенції Міжнародної організації праці «Про охорону материнства» від 28.06.1952 р. № 103 [3].

Ця Конвенція застосовується як до жінок, зайнятих на промислових підприємствах, так і до жінок, зайнятих на непромислових та сільськогосподарських роботах,

зокрема надомниць. Так, до промислових підприємств належать державні і приватні підприємства, а також їх підрозділи (рис. 2).

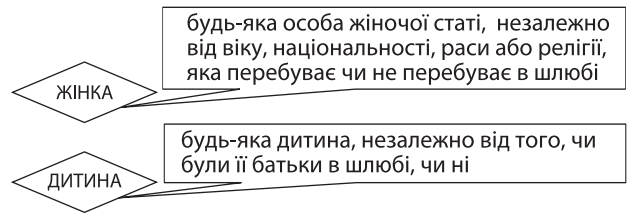

Рис. 1. Визначення термінів «жінка» і «дитина» відповідно до Конвенції «Про охорону материнства»

Рис. 2. Види промислових підприємств відповідно до Конвенції «Про охорону материнства»

Непромисловими роботами вважаються види робіт, що виконуються на державних або приватних підприємствах чи службах в ході виконання їх функціональних зобов'язань перед суспільством (рис. 3). А до сільсько-

господарських робіт належать всі види робіт, що виконуються на сільськогосподарських підприємствах, серед яких плантації та великі індустріалізовані сільськогосподарські підприємства.

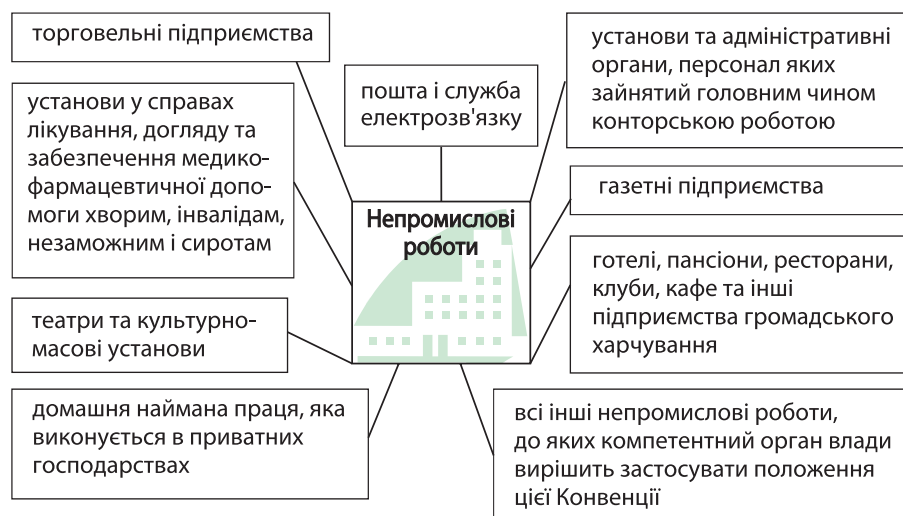

Рис. 3. Види непромислової роботи відповідно до Конвенції «Про охорону материнства»

В усіх випадках, коли виникає сумнів щодо застосування цієї Конвенції до певного підприємства, відділення підприємства чи виду робіт, це питання вирішує компетентний орган влади після консультації з відповідними представницькими організаціями роботодавців і працівників, де такі організації існують.

Основні положення щодо надання жінці відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами містяться у статті 3 Конвенції «Про охорону материнства» (рис. 4). Жінка, яка перебуває у визначеній положеннями статті

З відпустці у зв'язку з вагітністю та пологами, має право на отримання грошової та медичної допомоги, розміри якої встановлюються законодавством країни. Якщо жінка годує свою дитину груддю, вона має право припинити роботу на одну або кілька перерв на день, тривалість яких встановлюється законодавством країни. Коли жінка перебуває у відпустці у зв'язку з вагітністю та пологами, наказ роботодавця про її звільнення, виданий за її відсутності або строки виконання якого збігаються з її відсутністю, є незаконним.

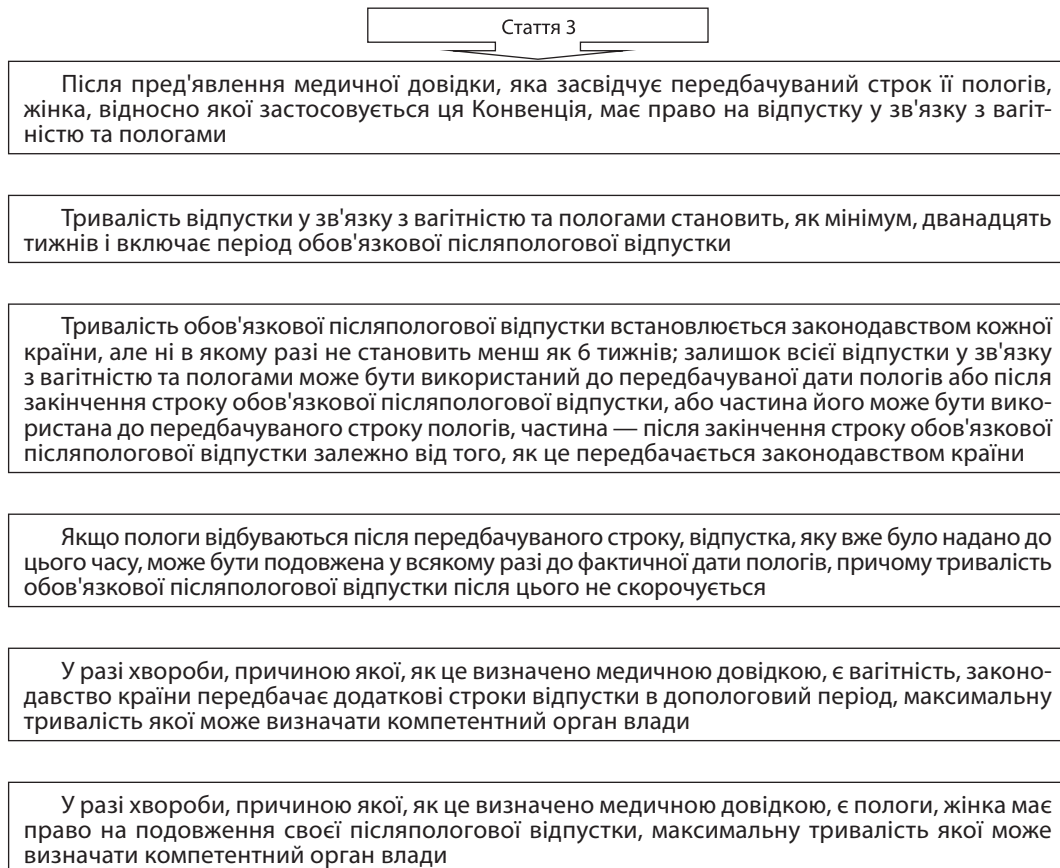

Рис. 4. Стаття 3 Конвенції «Про охорону материнства»

Також слід зауважити, що в Україні до заходів, які забезпечують поліпшення умов праці, побуту й відпочинку працюючих жінок, належать: відпустки у зв'язку з вагітністю, пологами і доглядом за дитиною; можливість приєднання до відпустки за вагітністю і пологами щорічної відпустки незалежно від тривалості роботи на даному підприємстві, в установі, організації; перерви для годування дитини; обмежене використання праці жінок на роботах у нічний час; заборона залучення вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до 3 років, до нічних, надурочних робіт, робіт у вихідні дні і направлення у від'їждження; обмежене залучення жінок, які мають дітей віком від 3 до 14 років або дітей-інвалідів, до надурочних робіт та направлення їх у від'їждження; переведення на більш легку роботу вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до 3 років; гарантії при прийнятті на роботу і заборону звільнення вагітних жінок і жінок, які мають дітей певного віку чи дитину-інваліда.

При порушенні прав жінок і дітей держава повинна забезпечити участь адвоката щодо поновлення порушених прав і свобод. Держава повинна неухильно забезпечувати виконання комплексу заходів: соціально-економічних, медично-фармацевтичних, санітарно-гігієнічних та ін.

Таким чином, на засадах судової фармації вивчено основні нормативно-правові документи щодо захисту конституційних прав і свобод жінок і дітей. Отже, розроблення запобіжних заходів щодо основних соціально значимих неінфекційних (нераціональне вживання або зловживання психоактивними речовинами) та інфекційних захворювань (гепатит В, С, туберкульоз, ВІЛ/СНІД) серед жінок є основним фактором первинної профілактики і формування здорового способу життя у вигляді їх фізичної та гігієнічної активності, раціонального харчування, антинаркотичного, антитютюнового і антиалкогольного виховання.

Список літератури

1. Департамент інформаційних технологій МВС України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.mvs.gov.ua>.
2. Закон України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 р. № 2402-III [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Конвенція Міжнародної організації праці «Про охорону материнства (переглянута в 1952 р.)» від 28.06.1952 р. № 103 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=993_122.
4. Конституція України [Текст] В кн.: Фармацевтичне право і доказова фармація в системі правовідносин: держава — закон — виробник — оптовик — менеджер — лікар — пацієнт — провізор — ліки — контролюючі та правоохоронні органи: матеріали наук.-практ. конф., 16 листоп. 2007 р. — Х., 2007. — С. 195—213.
5. Кравченко, Е. Адвокаты против наркотиков [Электронный ресурс] / Е. Кравченко. — Режим доступа: <http://vash-advokat.com/index>.
6. Кузнецова, Л. О. Охорона материнства і дитинства [Електронний ресурс] / Л. О. Кузнецова. — Режим доступу: <http://cyclop.com.ua/content/view/1231/58/1/10>.
7. Петренко, В. О. Судова фармація як складова фармацевтичного права [Текст] / В. О. Петренко // Актуальні питання створення нових лікарських засобів: Всеукр. наук.-практ. конф. студ. та мол. вчених, присв. пам'яті д-ра фарм. та хім. наук, проф. М. О. Валяшко (до 140-річчя від дня народження), 21—22 квітня 2011 р.: тези доп. — Х., 2011. — С. 526.
8. Петренко, В. О. Фармацевтичне законодавство: стан нормативно-правової бази в Україні щодо охорони здоров'я жінок [Текст] / В. О. Петренко, В. О. Шаповалова, В. В. Шаповалов // Український вісник психоневрології. — 2010. — Т. 18, вип. 2, додаток. — С. 40—41.
9. Постанова Верховної Ради України «Про Декларацію про загальні засади державної політики України стосовно сім'ї та жінок» від 05.03.1999 р. № 475-XIV [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=475-14>.
10. Фармацевтичне законодавство [Текст]: навч. посіб. з грифом МОН України (серія: Фармацевтичне право) / В. О. Шаповалова, В. В. Шаповалов, М. М. Халін та ін. — [2-е вид.]. — Х., 2010. — 142 с.
11. Шаповалова В. О. Доказова фармація: діагноз F 17 у вагітних жінок [Текст] / В. О. Шаповалова, В. О. Петренко, В. В. Шаповалов // Фармація України. Погляд у майбутнє: VII Нац. з'їзд фармацевтів України, 15—17 верес. 2010 р.: матеріали. — Х., 2010. — Т. 2. — С. 477.

Надійшла до редакції 19.04.2011 р.

*В. А. Шаповалова, В. А. Петренко,
А. Г. Мовсисян, В. В. Шаповалов*

*Институт повышения квалификации
специалистов фармации (г. Харьков);
Первичный межотраслевой союз ветеранов Афганистана
и участников боевых действий на территории других
государств (в-и) при Следственном управлении
ГУМВД Украины в Харьковской области*

Судебная фармация: защита конституционных прав и свобод, жизни и здоровья женщин и детей

В статье на основе судебной фармации изучены основные нормативно-правовые документы по защите конституционных прав и свобод женщин и детей. По результатам судебно-фармацевтического мониторинга зафиксирован рост количества преступлений, совершенных несовершеннолетними или с их участием. Согласно Конвенции «Об охране материнства» приведены определения терминов «женщина» и «ребенок», виды промышленных предприятий и непромышленных работ для женщин.

Ключевые слова: судебная фармация, Конституция Украины, права, свободы, жизни, здоровья, женщины, дети.

*V. A. Shapovalova, V. A. Petrenko,
A. G. Movsisyan, V. V. Shapovalov*

*Institute of qualification increase for pharmacy specialists (Kharkiv);
Primary inter-sectorial alliance of Afghan Veterans
in the Investigation Department of the MIA of Ukraine
in Kharkiv region*

Forensic pharmacy: protection of the constitutional rights and freedoms, life and health of women and children

On the basis of forensic pharmacy the basic legal documents on protection of the constitutional rights and freedoms of women and children were studied. According to the results of forensic and pharmaceutical monitoring growth in the number of crimes committed by juveniles or with their participation was recorded. According to the Convention on Protection of Motherhood "the definitions of "woman" and "child", the types of industrial enterprises and non-industrial work for women were given.

Key words: forensic pharmacy, the Constitution of Ukraine, law, liberty, life, health, women and children.